

Motion till riksdagen 2009/10:Kr1

av **Leif Pagrotsky m.fl. (s)**
med anledning av prop. 2009/10:3

Tid för kultur

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut	2
Inledning	3
De kulturpolitiska målen	4
Regionaliseringen – ”portföljmodellen”	5
Riksställningar, Riksteatern och Stiftelsen Svenska rikskonserter	6
Samverkan mellan staten, den kommunala nivån och den ideella sektorn	7
Samlat ansvar inom biblioteksväsendet	8
Digitala resurser i medborgarnas tjänst	8
Kulturbyggen (f.d. Framtidens kultur)	8
Kulturskaparnas villkor	9
Reformera statlig inkomstgaranti, utöka stipendier	9
Stöd till litteratur och kulturtidskrifter	9
Ny plattform för musiken	10
Fonogramstöd	11
Stödet till den fria scenkonsten	11
Skapande skola	12
Kultur och hälsa	12
Program för de kreativa näringarna	13
Ökad samverkan inom kulturmiljöområdet	13
Internationella och interkulturella frågor i kulturpolitiken	14
Strategisk utveckling av myndigheter	14
Upphävande av myndighetsspecifika mål	14
Analysmyndigheten	15
Ny organisation för den statliga arkivverksamheten	15
Förstärkt samarbete inom museisektorn	16
Ansvarsmuseifunktionen avskaffas	16

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om upphävandet av nuvarande nationella mål för kulturpolitiken och införandet av nya mål.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag avseende förändring av det statliga stödet till litteratur och kulturtidskrifter.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag avseende Stiftelsen Svenska rikskonserter.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag om upphävande av tidigare myndighetspecifika mål.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en fristående analysmyndighet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny modell för fördelning av statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avskaffandet av ansvarsmuseifunktionen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Riksutställningar och Riksteatern.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringen av fonogramstödet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Stiftelsen Svenska rikskonserter och den eventuella framtida ”musikplattformen”.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samverkan mellan staten, den kommunala nivån och den ideella sektorn.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kunskapsspridning om barn- och ungdomskultur.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samlat ansvar inom biblioteksväsendet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Riksantikvarieämbetets ansvar för digitalisering.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Kulturbryggan (före detta Framtidens kultur).
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kulturskaparnas villkor.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statlig inkomstgaranti.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den fria scenkonsten.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Skapande skola.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kultur och hälsa.

Inledning

Den 20 september 2009 lades på riksdagens bord samtidigt med budgetpropositionen en proposition för kulturområdet – Tid för Kultur, 2009/10:3. Socialdemokraternas motion för utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid, samt denna motion med anledning av proposition Tid för Kultur, 2009/10:3 ska ses i ett sammanhang då vissa av kulturpropositionens förslag får bäring med start 2010 och därmed är föremål för behandling i utgiftsområdesmotionen, medan annat är avsett att träda i kraft först 2011 eller senare, dessa beslut förhåller vi oss till i denna motion.

Propositionen Tid för Kultur samt propositionen för utgiftsområde 17 andas en historielöshet som gränsar till historieförfalskning, och innebär ett avfärdande av den parlamentariska konsensus som rått inom det kulturpolitiska området. Brottet kom med Kulturutredningen. Den borgerliga regeringen försöker sig på ett paradigmskifte i synen på hur svenskt kulturliv ska stödjas och förvaltas; tidigare skedde det i samförstånd, nu i konfrontation.

Den teknik för beslutsfattande som regeringen har valt att praktisera när det gäller propositionen Tid för kultur lämnar mycket övrigt att önska. Riksdagen avkrävs ett fåtal stora principiella beslut, och det är ytterst oklart hur långt dessa beslut sträcker sig. Dessutom anger regeringen att ytterligare utredning ska ske på en lång rad områden som omfattas av propositionen. Vi anser att slutliga ställningstaganden skall göras när aviserade utredningar är klara och riksdagen åter ska fatta beslut i respektive ärende. Det är inte ett acceptabelt arbetssätt att fatta beslut först och därefter utreda.

Detta gäller portföljmodellen, en eventuell ”musikplattform” (inkl. Stiftelsen Svenska rikskonserter samt Caprice Records), fonogramstödet, Riksteatern, Riksutställningar, museernas organisation, analysmyndigheten, Kulturbryggan, statlig inkomstgaranti för konstnärer, samverkan mellan stat och region, bibliotekens organisation, strategisk utveckling av myndigheter, arkivsammanlagning, m.fl. frågor.

Utan konstnärer finns det ingen konst. Därför är det av samhälleligt intresse att konstnärerna kan leva på och utveckla sitt yrke. Politiken måste ta hänsyn till kulturarbetsmarknadens villkor. En socialdemokratisk kulturpolitik vill göra det enklare för kulturarbetarna att leva på sitt arbete.

Kulturen är ett område med jämställdhetsproblem. De tanke- och strukturmönster som utestänger kvinnor på grund av deras könstillhörighet måste belysas och åtgärdas. Jämställdhet måste råda både ”på scen och bakom scen”.

Den borgerliga regeringens kulturpolitik har varit ytterst passiv under mandatperioden. Förutom kulturpropositionen har därutöver endast en proposition lämnat regeringens bord på kulturområdet. Många väntade på den stora Kulturutredningen, en utredning som regeringen valde att inte göra parlamentarisk. Under hösten 2008 växte kritiken och debatten i kulturlivet, en alternativ utredning, Skuggutredningen, etablerades.

Kulturutredningen som presenterades i februari väckte mer ilska, förvirring och oro än förväntan. Utredningen visade sig till stora delar vara en förvalt-

Fel! Okänt namn på

ningsutredning, där det konstnärliga perspektivet knappt beaktades. Svenskt kulturliv hade hoppats på en utredning som i någon mån skulle behandla konst- och konstnärspolitik, men en sådan utredning efterlyses fortfarande. Vi socialdemokrater välkomnade dock själva debatten och bidrog med att inom partiet genomföra ett kulturrådslag. När vi nu läser propositionen står det helt klart att det saknas en kulturpolitisk ambition – en ambition att se de kulturellt yrkesverksamma, en ambition att göra kulturen tillgänglig i hela landet och en ambition att ta till vara kreativiteten. Regeringens kulturpolitik lever inte upp till dessa ambitioner.

De kulturpolitiska målen

Propositionen föreslår att nya nationella kulturpolitiska mål antas som ska börja gälla från 2010. De gällande kulturpolitiska målen antogs för 13 år sedan, 1996 av en enhällig riksdag. Den kulturutredning som hade föregått var parlamentariskt sammansatt liksom den som föregick 1974 års kulturpolitiska beslut. Vi anser det ytterst beklagligt och ett negativt brott i en konsensustradition att den borgerliga regeringen valde att inte göra en parlamentarisk utredning och istället valde att bryta konsensustraditionen.

Vi anser att målen från 1996 fortfarande har bärlighet. Vi anser att målet om kommersialismens negativa verkningar inte är omodernt. För dem som sett dokumentärfilmen Videocracy, som hade premiär i augusti 2009 framträder detta med förfärande klarhet. Videocracy, som rönt stor uppmärksamhet, beskriver den politiska och mediala scenen i Italien, där premiärminister Berlusconi, förutom att han har den politiska makten också är den mest inflytelserika mediepersonen i Italien, i kraft av de mediebolag han äger och kontrollerar. Den brutala bild filmen presenterar leder till insikten om att en nationell kulturpolitik behövs för att motverka kommersialismens negativa verkningar.

Vi anser att målen har haft en stor betydelse för en gemensam syn på kulturen och kulturpolitiken i vårt land. De har tjänat ett pedagogiskt syfte. På alla nivåer, stat, region och kommun, har man inom politiska nämnder, och styrelser för institutioner, brutit ner dessa mål och tolkat vad de betytt för den egna verksamheten. Det har varit en enhetsskapande och sammanhållande kraft.

Vi kan inte se att de föreslagna nya målen på något sätt är avsevärt bättre formulerade än de gällande, och det är dessutom för oss en viktig princip att övergripande kulturpolitiska mål arbetas fram över blockgränserna i en parlamentariskt sammansatt grupp, för att få stabilitet och uppslutning kring det centrala i en nationell kulturpolitik. Vi yrkar således avslag på nya kulturpolitiska mål.

Regionaliseringen – ”portföljmodellen”

Vi socialdemokrater ser positivt på regionalisering, som med ett nyskapat ord nu kallas ”portföljmodellen”. Vi välkomnar att regionerna får möjlighet att agera med utgångspunkt från valda demokratiska organ och därmed ta på sig fler arbetsuppgifter, detta gäller inte bara på kulturområdet. Regionen utgör därvidlag en viktig länk mellan staten och primärkommunerna. Det var vi socialdemokrater som införde försöksverksamheten i Skåne och Västra Götaland. Försöksverksamheten löper ut i och med utgången av 2010. Vi finner det anmärkningsvärt att regeringen inte tagit initiativ till en utvärdering av de olika försöksverksamheterna. En sådan utvärdering borde utgöra ett självklart underlag för beslut.

Propositionen pekar inte ut någon färdriktning om hur portföljmodellen ska tolkas i förhållande till de två regioner som var för sig har utvecklat en modell för relationen region/stat. Ingen av dem företräder med säkerhet det som kallas portföljmodellen. Eller omvänt; både Skåne-regionen och Västra Götalandsregionen kan sägas ha infört en portföljmodell. Propositionen fastställer inte vilket arbetssätt som utgör förebild för den kommande portföljmodellen.

Olika delar av landet har olika förutsättningar beroende på befolkningsstruktur, geografi, infrastruktur, tillväxt, m.m. Fokus i debatten har varit på de två försöksregionerna. Man måste ha klart för sig att utvecklingen där har skett över tid och att det knappast låter sig göras att överföra en modell till resten av landet, på grundval av två unika regioners förutsättningar. Dessutom tillkommer den självklara svårigheten att denna typ av regionbildningar inte finns i övriga landet.

Propositionen klargör dock att innan systemet genomförs ska det utredas och förslaget i sin helhet ska underställas riksdagen för beslut.

Regeringens intention är att genomförandet av portföljmodellen inte ska kosta mer i administration och inte ska innebära mer byråkrati. Vi ställer oss dock frågande till om denna bedömning är realistisk. Även i den frågan avvaktar vi utredningen.

I och med att portföljmodellen ska utredas och därefter underställas riksdagsbeslut finner vi inte anledning att underställa varje uppvisad detalj ett särskilt beslut utan vill i det fortsatta redogöra för vår övergripande uppfattning.

Vi anser att det vore en klok strategi om Sveriges kommuner och landsting hade årliga överläggningar med staten avseende statsbidragen till kulturen.

Vi vill också peka på ett antal frågeställningar som vi anser viktiga att få belysta i den utredning som ska göras. Vi vill se

- ? en analys av konsekvenserna om nuvarande statliga bidrag till arrangerande verksamhet överförs till de regionala nivåerna med tanke på att dessa också svarar för framtagande av konsert- och turnéproduktioner genom regionala musikinstitutioner, länsmusik med flera
- ? en analys av konsekvenserna om det som idag tydligt anges i förordning (1974:452) om statsbidrag till teater-, dans- och musikverksamhet i

Fel! Okänt namn på

- mindre ensembler och fria grupper 2 § att vid bidragsgivning ska ”särskilt beaktas behovet av att komplettera den verksamhet som bedrivs av statliga och statsunderstödda institutioner” försätts ur spel om statens bidragsgivning för dessa ändamål placeras i de så kallade portföljerna
- ? en analys som visar hur man ska säkerställa att portföljmodellen ska stimulera till ett ökat regionalt engagemang i kulturen och att portföljmodellen även fortsättningsvis ska fungera som inspiration och pådrivare för regionala insatser

Skåneregionen föreslås få en ändring i sitt avtal med staten för år 2010, i det avseendet att det inte längre ska behöva definieras vilka institutioner i Skåne som får statligt stöd.

Vi kan acceptera detta under 2010, men samtidigt kan utredningen om den framtida portföljmodellen innebära att förutsättningarna för hur relationen mellan stat och region i Skåne kan komma att ändras från och med 2011 jämfört med hur verksamheten kommer att bedrivas under 2010. År 2010 utgör därvidlag ett ”mellanår”.

Utredningen bör både se på förutsättningarna att få en enhetlig modell som fungerar över hela landet och därmed också belysa vilka konsekvenser en enhetlig modell skulle få för de två redan utvecklade regionerna.

Vi efterlyser också, som vi tidigare nämnt, en nationell utvärdering av försöksverksamheterna i Skåne och Västra Götaland. Resultatet av denna utvärdering bör ingå i den utredning som aviseras.

Riksställningar, Riksteatern och Stiftelsen Svenska rikskonserter

Propositionen föreslår en neddragning av anslaget till Riksställningar och Riksteatern till år 2011 med motiveringen att förutsättningarna för dessa institutioner samt även för Stiftelsen Svenska rikskonserter kommer att få ändrade förutsättningar i och med att det regionala ansvaret för att stödja den regionala utvecklingen inom områdena scenkonst, musik och utställningar förändras. Regeringen har dock föreslagit en utredning av dessa förändringar och därför anser vi att beslut om konsekvenser för dessa institutioner bör vänta tills utredningens förslag är lagt. Vi yrkar således avslag på dessa nedskärningar.

Regeringen uttrycker att de statliga insatserna på central nivå för musikområdet behöver reformeras. Man vill inrätta en ny s.k. plattform för musiken som ska överta Stiftelsen Svenska rikskonserters uppdrag. Statens musiksamlingar får det samlade ansvaret för uppdraget. Statens stöd till musikverksamhet på regional nivå och till det fria musikkivet stärks. Förslaget är summariskt och känns hastigt framkastat. Stiftelsen Svenska rikskonserter är idag en operativ och främjande institution. Statens musiksamlingars verksamhet är i första hand inriktad på kulturarv och bevarande.

Rikskonserter har dock, i motsats till Riksteatern och delvis också Riksutställningar, haft svårigheter med att anpassa sig till en utvecklad regional musikverksamhet runt om i landet, som t.ex. länsmusiken och andra musikinstitutioner med regionala huvudmän. En ändrad verksamhet måste utredas tillsammans med de regionala intressena och behoven. Innan dessa utredningar presenteras kan man inte presentera en ny organisatorisk lösning.

Regeringen avser att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå den närmare utformningen av den s.k. plattformen. Vi finner det därför lämpligt att vänta med beslut om Rikskonserterns framtid tills denna utredning är klar. Då kan utredningen om både portföljmodellen och utredningen om de tre R-institutionerna (Riksutställningar, Riksteatern och Rikskonserter) ses i ett sammanhang.

Regeringens förslag är att Stiftelsen Svenska rikskonserter avvecklas från och med 2011. Det enda konkreta i förslaget är nedläggningen av Rikskonserter. Vad som ska komma istället är däremot ytterst oklart. Vi upplever det som förhastat att riksdagen ombeds fatta beslut om en så avgörande sak som en nedläggning av en statlig institution som har det nationella ansvaret för musikpolitiken utan att överhuvudtaget beskriva för riksdagen hur Rikskonserterns uppdrag ska kunna skötas av andra aktörer. Att fatta beslut först och utreda sedan är inte en acceptabel ordning.

Vår uppfattning är att Rikskonserterns uppdrag, liksom även Riksutställningars och Riksteaterns uppdrag bör ses över, renodlas och en omorganisation, anpassad efter ett förändrat uppdrag, formeras. En förutsättningslös utredning bör komma före drastiska beslut bl.a. avseende Rikskonserter och utredningen bör se till de behov som kulturlivet i Sverige har att ställa på institutioner med nationella uppdrag i en alltmer regionaliserad och globaliserad omvärld.

I avvaktan på att en utredning har genomförts avslår vi regeringens förslag beträffande Riksteatern, Riksutställningar och Stiftelsen Svenska rikskonserter.

Samverkan mellan staten, den kommunala nivån och den ideella sektorn

Det ideella föreningslivet och folkrörelserna, både de äldre traditionsrika och de nya progressiva har stor betydelse för kulturlivet. I propositionen benämns detta, med nyskapat ord, "civilsamhället". Vi ser det som en naturlig utveckling med ett fördjupat erfarenhetsutbyte mellan den ideella sektorn, landstingen och kommunerna samt staten. Men utvecklingen mot allt mindre demokratiskt inflytande i takt med att verksamheter läggs ut på entreprenad innebär risker, även om entreprenören är en folkrörelse eller en ideell kulturförening. Risker är att i förlängningen blir folkrörelserna och de ideella föreningarna enbart utförare av uppdrag mot ersättning, med staten som uppdragsgivare.

Fel! Okänt namn på

Folkrörelsernas frivilligarbete riskerar därvidlag att skymmas och den ideella aspekten tunnast ut.

Samlat ansvar inom biblioteksväsendet

Vi instämmer i regeringens bedömning att Kungliga biblioteket får ett särskilt uppdrag att svara för nationell överblick på biblioteksområdet. Dock har vi invändningar när det gäller utvärderingen av bibliotekslagen som regeringen avser genomföra under 2010. Regeringen skriver att "det ska också få finnas lokala variationer i hur biblioteksverksamheten ser ut och hur den organiseras".

Vår uppfattning är att det är av yttersta vikt att kommunerna garanterar sina medborgare god tillgång till bibliotek i närområdet, bibliotek som drivs på ett sådant sätt att medborgarna har full insyn och full kontroll över hur de sköts. För oss socialdemokrater är det också avgörande att boklån är avgiftsfria. Avgiftsbelagda boklån som då och då har dykt upp som ett förslag från borgerligt håll kan aldrig accepteras som "lokala variationer".

Digitala resurser i medborgarnas tjänst

Vi instämmer i regeringens bedömning om hur en rad institutioner ska få i uppdrag att utarbeta en strategi för digitalisering och digitalt bevarande. Vår uppfattning är att våra nationella kulturinstitutioner bör prioritera att finnas tillgängliga på Internet. Den nya tekniken erbjuder möjlighet att med en ny innebörd tillgängliggöra samlingar och kulturarv.

Kulturbryggan (f.d. Framtidens kultur)

Regeringen föreslår att Framtidens kultur får en fortsättning 2011 under namnet Kulturbryggan. Anslaget per år aviseras till 25 miljoner kronor och tanken är att beloppet ska fördubblas genom bidrag från regioner, företag, stiftelser m.fl.

Regeringen avser att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag på formerna för en sådan organisation och verksamhet.

Vi tillstyrker förslaget men vill poängtera att det är viktigt att Kulturbryggan samverkar med Statens kulturråd. Framtidens kultur var tänkt som ett vitaliserande tillfälligt tillskott till svenskt kulturliv och rågången mot Kulturrådet var relativt klar. Nu när institutionen permanentas bör Kulturbryggan inte bara bli ett alternativ till Kulturrådet utan måste få ett unikt uppdrag. Med Kulturbryggan får vi nu ytterligare en myndighet, vilket kan tyckas

märkligt när regeringen basunerat ut sin avsikt att minska antalet myndigheter.

Kulturskaparnas villkor

Vi tillstyrker förslagen om medelstillskott till Konstnärsnämnden. Vi vill dock poängtera att dessa tillskott är helt otillräckliga i förhållande till de behov som finns. Regeringen föreslår en uppräknings 2010 med 2,5 miljoner och ytterligare 500 000 kronor 2011. Vi socialdemokrater presenterar ett paket av åtgärder för att stärka de kulturellt yrkesverksamma: Access, Kultur-ROT, en utökning av Konstnärssallianserna, en utökning av stödet till fria grupper och arrangörer, samt en satsning på internationellt kulturutbyte. Inom arbetsmarknadsområdet (utgiftsområde 13) föreslår vi 5 000 lönebidragsutrymmen för den ideella sektorn (t.ex. idrotts- och kulturföreningar).

Under utbildningsområdet (utgiftsområde 16) presenterar vi förslag om fler högskoleutbildningar samt bättre karriär- och yrkesvägledning inom högskolan. Satsningen inkluderar utbildningar inom kulturområdet.

Vi yrkar även avslag på den generella besparing regeringen föreslår inom kultursektorn, en besparing som kommer att slå mot de kulturellt yrkesverksamma. Se även motion 2009/10:Kr339 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid av Leif Pagrotsky m.fl. (s) med anledning av proposition 2009/10:1.

Reformera statlig inkomstgaranti, utöka stipendier

Regeringen skriver att deras princip ”är att statligt stöd till kulturskapare i första hand ska betalas ut som ersättning för det konstnärliga arbete som utförts eller för att ge ekonomiskt utrymme för kulturskapare att ägna sig åt sin konstnärliga verksamhet”.

Vi vill påpeka att statlig inkomstgaranti ges till kulturellt yrkesverksamma som utfört konstnärligt arbete ytterst framgångsrikt och över lång tid, statlig inkomstgaranti ges sällan till människor under 50 år. Det är dessutom precis som regeringen skriver tänkt att ge ekonomiskt utrymme för kulturskapare att ägna sig åt sin konstnärliga verksamhet. Statlig inkomstgaranti avräknas till 100 % mot inkomst. Eftersom statlig inkomstgaranti är en stödför form som funnits sedan 60-talet kan det dock finnas skäl för en översyn. Vår uppfattning är att vi vill se denna översyn innan några förändringar i förordningen om statlig inkomstgaranti ska fattas. Vi yrkar således avslag på regeringens förslag att, med inledning 2010, successivt avveckla statlig inkomstgaranti.

Fel! Okänt namn

Stöd till litteratur och kulturtidskrifter

Vi yrkar avslag på att förändra det statliga stödet till kulturtidskrifter på det sätt som regeringen föreslår. Regeringen säger att begreppet kulturtidskrift bör ”förtydligas”. Vad de menar är en insnävning av kulturtidskriftsbegreppet. Enligt regeringen ska en kulturtidskrift innehålla ”kulturell debatt samt analys och presentation inom de skilda konstarnas områden”. Vi motsätter oss att regeringen ska bestämma vad som ska skrivas i kulturtidskrifter, för det är vad det handlar om. Om detta blir verklighet stryper regeringen den fria kultur- och samhällsdebatten.

Vi behöver mer debatt idag, inte mindre. Regeringens förslag skulle kväva intressanta kulturtidskrifter inom vitt skilda områden, en unik blomstrande flora som bidrar till mångfald och debatt. Det är också en chimär som regeringen försöker föra fram i propositionen att det går att göra en boskillnad mellan konst- och kulturdebatt och en kultur- och samhällsdebatt. Att försöka skilja ut ”renodlade” kultur- och konsttidskrifter visar på en repressiv och kontrollerande kultursyn där man genom ekonomiska maktmedel vill styra kultur- och samhällsdebatten.

Tidskriftsstödet uppgående till 17 miljoner kronor per år går idag till 102 kulturtidskrifter i produktionsstöd. Årligen möjliggör detta 30 000 tidskriftssidor på 435 utgåvor som når 120 000 prenumeranter. (Som jämförelse erhåller Svenska Dagbladet ca 65 miljoner kronor i presstöd årligen).

Kulturtidskrifter har alltid handlat om både konst och kultur på ett deskriptivt sätt samtidigt som kulturen har setts som en självklar del i det samtida offentliga samtalet. Samhällsdebatten sker till stor del speglad i kulturen, och kulturen speglas i samhället. Det visar på en instrumentell kultursyn att försöka skilja kulturen från samhället.

Vi motsätter oss dock inte en generell översyn av bidragsförordning vad gäller stöd till litteratur och kulturtidskrifter. Det kan det finnas skäl till detta, inte minst beroende på den tekniska utveckling som skett. Men utgångspunkten för denna översyn ska vara att med förordningen främja en konst-, kultur- och samhällsdebatt präglad av mångfald, inte strypa den.

Ny plattform för musiken

Regeringens bedömning är att de statliga insatserna på central nivå för musikområdet behöver reformeras. Regeringen skriver:

De statliga insatserna på central nivå för musikområdet behöver reformeras. En ny plattform för musiken kan bidra med nationell överblick och kompetensuppbyggnad samt främja internationell samverkan inom det svenska musiklivet samtidigt som den håller musikens kulturarv levande. Statens musiksamlingar får det samlade ansvaret för uppdraget. Statens stöd till musikverksamhet på regional nivå och till det fria musiklivet stärks. Regeringen avser att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå den närmare utformningen av den nya musikplattformen.

Regeringens förslag är att statens stöd till Stiftelsen Svenska rikskonserter avvecklas. Vad riksdagen tidigare beslutat om musikinstitutionen Rikskonserter ska inte längre gälla.

Under rubriken Riksutställningar, Riksteatern och Stiftelsen Svenska rikskonserter ovan redovisar vi våra bedömningar och yrkanden.

Fonogramstöd

Regeringen föreslår att fonogramstödet förändras.

En central del av statens fonogramstöd utgörs av stödet till Caprice Records, som utgör en del av vårt musikaliska kulturarv.

Vi yrkar avslag eftersom denna fråga hänger ihop med nedläggningen av Rikskonserter där vi yrkat avslag. I samband med den översyn som ska göras av Rikskonserter anser vi att Caprice Records bör inkluderas.

Stödet till den fria scenkonsten

Vi delar regeringens bedömning att stödet till den fria scenkonsten tillsvidare bör fördelas av Kulturrådet, och att denna bedömning ska gälla även när man utreder den framtida portföljmodellen. Under avsnittet om den fria scenkonsten förs ett resonemang om behovet av ett utökat arrangörsstöd. Det är då märkligt att regeringens slutsats är att endast marginellt öka stödet, och då först 2012.

Arrangörsföreningarnas betydelse för det svenska kulturlivet har uppmärksammats i samtliga kulturutredningar sedan 1974 samt i många andra sammanhang. Insatserna av lokala eldsjälur innebär inte bara att verksamheterna bedrivs med ekonomisk effektivitet utan också att engagemanget har positiva konsekvenser för lokal förankring, offensivt publikarbete och inte minst kvalitativ programläggning. En satsad krona i det ideella arrangörsledet ger mångdubbelt tillbaka i form av evenemang och arbetstillfällen, dvs. det ökar tillgängligheten till kultur och ger arbete åt musiker, skådespelare och dansare.

I propositionen står det att ”stödet till arrangörerna bidrar till att kulturen får stor spridning i hela landet”. I propositionen noteras också att Statens kulturråd i sitt budgetunderlag för åren 2010–2012 anger att ”efterfrågan på arrangörsmiddel har ökat”. Trots denna analys finns i propositionen endast ett blygsamt förslag om höjning av anslaget till fria grupper och arrangörer som aviserats uppgå till 10 miljoner kronor år 2012.

Socialdemokraterna föreslår en nivåhöjning av detta anslag med 20 miljoner kronor från år 2010.

Vid en utredning av hur portföljmodellen ska utformas och vilka delar av kulturlivet som ska omfattas av den bör särskild hänsyn tas till de befintliga, mödosamt uppbyggda strukturer som finns inom arrangörsorganisationerna,

Fel! Okänt namn på

teatervärlden, folkbildningen samt hur de fria grupperna är lokaliserade och organiserade.

Skapande skola

Skapande skola innebär kultur för barn i skolan. Detta har alltid varit en central fråga för oss socialdemokrater. Socialdemokraterna utlyste ett barnkulturår för 2007. Som ett av sina första beslut ställde den dåvarande regeringen in detta projekt och valde att använda de budgeterade medlen, 50 miljoner kronor, till annat.

I förra årets budget avsatte vi socialdemokrater dubbelt så mycket resurser som den borgerliga regeringen, vi välkomnar att regeringen har insett värdet av att satsa på kultur i skolan.

Vi bifaller regeringens förslag avseende Skapande skola. De 50 miljoner kronor som projektet Skapande skola disponerat 2009 för verksamhet i år 7–9 ska dock ställas i relation till att vårt skolväsende kostar 113 miljarder kronor per år.

Om de positiva effekter som regeringen anser att Skapande skola har resulterat i – som bättre betyg, ordning, självförtroende m.m. – är med sanningen överensstämmande borde projektet omedelbart utökas till att omfatta hela skolan och inte bara en utökning för år 4–6. Vi anser också att det är viktigt att se Skapande skola mot bakgrund av andra beslut som regeringen föreslår inom skolans område. Bl.a. föreslår regeringen att estetisk verksamhet tas bort som kärnämne i gymnasieskolan. Vi menar att detta vore ett stort misstag. Att arbeta med alla sinnen och uttrycksformer stimulerar lärandeprocesser och ger ökade kunskaper. Att skriva, läsa och räkna – det är grundläggande. Men människans uttrycksformer, är fler än så. Den som inte tränas att använda andra kulturella uttrycksformer och att tolka dem när andra uttrycker sig, förnekas både egen utveckling och möjligheter i sin roll som samhällsmedborgare. Vi lever i en tid när det blir allt viktigare att kunna hantera och tolka stora mängder av information och bilder. Hög estetisk och kommunikativ kompetens kommer att vara en viktig kvalifikation på framtidens arbetsmarknad, oavsett om man ska bli läkare, lärare, byggnadsarbetare, ekonom eller konstnär. Ett borttagande av ämnet som kärnämne riskerar att leda till ett torftigare framtida kultur- och samhällsliv, minskad kreativitet och entreprenörskap.

Vi socialdemokrater ser också med oro på de försämringar som sker inom den kommunala kultur- och musikskolan. I många kommuner höjs avgifterna och stora elevgrupper tvingas bort från kultur- och musikskolan av ekonomiska skäl.

Kultur och hälsa

Vi instämmer i regeringens bedömning om att Statens kulturråd bör ges i uppdrag att utveckla sin utåtriktade information om projekt inom kultur och hälsa. Men vi menar att detta är ett för litet steg att ta. Vi menar att det finns stora förväntningar på att regeringen skall ta ett kraftfullare tag när det gäller att utveckla kulturens roll i folkhälsoarbetet. I en situation där sjukfrånvaron är hög och ohälsfrågorna centrala för arbetsliv och samhällslivet så borde detta avspeglas på ett tydligare sätt i den förda kulturpolitiken. Vi menar att regeringen med inriktning på departementsövergripande arbete bör främja en politik där även hälsan står i fokus. Det är inte längre rimligt att politikområdena ses isolerade från varandra eftersom mycket av den banbrytande utvecklingen sker i gränslandet mellan olika politikområden. Även om forskningen inom området är något begränsad så kan man ändå fastslå att kulturella aktiviteter har stor betydelse för mänsklig hälsa. Det gäller för unga, gamla, friska och för människor med ohälsa i olika livssituationer. En utmaning för regeringen bör vara att få till stånd en mer jämlik och jämställd kulturkonsumtion för att därigenom främja en förbättrad folkhälsa. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Program för de kreativa näringarna

Vi delar regeringens bedömning att det behövs fortsatta insatser, insatser som inleddes under de två föregående mandatperioderna, för att främja utvecklingen av kulturella och kreativa näringar. Vi avser att återkomma till detta område.

Ökad samverkan inom kulturmiljöområdet

Vi delar regeringens bedömningar och förslag inom kulturmiljöområdet.

Tillgängligheten till kulturarvet bör även på detta område vara en högt prioriterad fråga.

Samverkan inom mellan olika institutioner och myndigheter ska vara ett naturligt arbetssätt inom området.

Redan hösten 2005 överlämnades betänkandet Uppdragsarkeologin i tiden (SOU 2005:80) men ännu har vi inte sett några förslag presenterade för riksdagen. Regeringen nämner exempelvis inget alls om någon tidsaspekt för beredandet av frågan om att skilja Riksantikvarieämbetets avdelning för arkeologiska undersökningar från myndigheten.

Vi socialdemokrater anser att det brådskar. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag.

Fel! Okänt namn

Internationella och interkulturella frågor i kulturpolitiken

Vi delar regeringens bedömningar avseende vikten av att prioritera internationella frågor i kulturpolitiken. Men i en proposition om kulturpolitiken på längre sikt är det ett gapande tomrum vad gäller konklusion och ambition på detta viktiga område, av så stor betydelse för kulturlivets vitalitet och kvalitet. Därför lägger vi inför 2010 fram konkreta förslag på området som innebär en satsning på 60 miljoner kronor på tre år med inriktning på internationellt kulturbyte. Se även motion 2009/10:Kr339 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid av Leif Pagrotsky m.fl. (s) med anledning av proposition 2009/10:1.

Strategisk utveckling av myndigheter

I detta kapitel för regeringen resonemang kring myndighetsstruktur. Det får i de flesta fall stanna vid resonemang eftersom regeringen, efter massiv kritik, valde att inte genomföra Kulturutredningens gigantiska omorganisation.

Vi instämmer i regeringens bedömning att samarbetet mellan de statliga myndigheterna bör öka, men detta förslag kan knappast ses som en innovation, krav på effektivisering och samverkan ingår i varje regerings ständigt återkommande bedömning.

Istället för att kapitlet som många befarade skulle beskriva sammanslagningar, nedläggningar och totala omorienteringar av myndigheter och institutioner talas nu istället om samarbete och samverkan.

Upphävande av myndighetsspecifika mål

Regeringen föreslår att de myndighetsspecifika mål som riksdagen tidigare har godkänt för Statens kulturråd, Kungliga Operan AB, Kungliga Dramatiska teatern AB, Dansens Hus, Stiftelsen Svenska rikskonserter, Talboks- och punktskriftsbiblioteket, Statens konstråd, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Konstnärsnämnden, Riksarkivet och landsarkiven, Språk- och folkminnesinstitutet (numera Institutet för språk och folkminnen), Riksställningar, Riksantikvarieämbetet, de centrala museerna (myndigheter och stiftelser) samt för statens bidrag till Riksteatern, Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur samt bidragen till vissa museer ska upphävas fr.o.m. den 1 januari 2010. Vi finner frågan otillräckligt motiverad, regeringen anger endast motivet för upphävandet enligt följande: Specifika mål för enskilda myndigheter och institutioner bör dock i stället fastställas av regeringen inom ramen för bl.a. beslut om regleringsbrev och myndighetsinstruktioner.

Varför det bör vara regeringen och inte riksdagen som fattar beslut om de myndighetsspecifika målen framgår inte. Regeringen aviserar istället att fatta beslut om specifika mål för enskilda myndigheter och institutioner inom ramen för bl.a. beslut om regleringsbrev och myndighetsinstruktioner, och därmed i fortsättningen avhända riksdagen möjlighet att beslut om myndighetsspecifika mål. I samband med att riksdagen 1996 fattade beslut om en ny kulturpolitik fattades också beslut om nya övergripande kulturpolitiska mål. Samtidigt fattade riksdagen beslut om övergripande myndighetsspecifika mål, vilka utformats i överensstämmelse med de övergripande kulturpolitiska målen. Då vi yrkar avslag på regeringens förslag om nya kulturpolitiska mål yrkar vi följaktligen också avslag på upphävandet av de myndighetsspecifika målen.

Analysmyndigheten

Regeringen föreslår att en ny myndighet med uppgift att analysera, utvärdera och följa upp kulturpolitiska insatser bildas. Regeringen avser att återkomma till riksdagen angående den nya myndigheten under 2010.

Vi noterar att regeringen avser att införa flera nya myndigheter trots att en bärande idé i Kulturutredningen var att myndigheternas antal skulle minska. Trots att man säger att denna nya myndighets finansiering ska ske inom ram är vår farhåga att så inte blir fallet.

Regeringen menar att analysmyndigheten ska vara skild från Kulturrådet. Den nya myndighet som regeringen föreslår bör avvisas. Vi menar att uppgiften att analysera, utvärdera och följa upp kulturpolitiska insatser är en central och viktig fråga för utvecklingen av kulturlivet, som bör vara en central fråga för befintliga myndigheter. Vår principiella hållning är att man bör vara mycket restriktiv med att bilda nya myndigheter för verksamhet som redan bedrivs av befintliga myndigheter.

Vi avslår regeringens förslag om att inrätta en fristående analysmyndighet.

Ny organisation för den statliga arkivverksamheten

Vi instämmer i regeringens bedömning att Riksarkivet ombildas till en sammanhållen myndighet genom att de sju landsarkiven avvecklas och deras verksamhet inordnas i Riksarkivet.

Fel! Okänt namn

Förstärkt samarbete inom museisektorn

Vi delar regeringens bedömning avseende samverkan mellan de centrala museerna genom att Riksförbundet Sveriges Museer ges ett bidrag från 2010 för att vara samordnande.

I detta sammanhang vill vi framhålla vikten av att det finns ett gott samarbete mellan de statliga museerna och museer på regional nivå. Inte minst är det viktigt att det finns en generös attityd från de statliga museernas sida gentemot de regionala museerna.

De statliga museerna disponerar mycket fler föremål än de visar. Vi tycker att det ska vara en bärande princip att visning av museernas föremål går före förvaring. Detta är inte minst viktigt eftersom hela svenska folket är med och bär kostnaden för de statliga museerna som till övervägande del är lokaliserade till Stockholm.

Tillgängligheten till våra museer måste vara den mest prioriterade frågan.

Museisektorn är ingen isolerad del av samhället, därför är det viktigt att kunskap och erfarenheter tas tillvara från alla delar av samhället. Uppdraget bör således innebära en prioritering av samverkan med myndigheter, organisationer samt institutioner inom andra samhällsområden.

Ansvarsmuseifunktionen avskaffas

Vi delar regeringens bedömning om att ansvarsmuseifunktionen avskaffas. När det gäller museernas utveckling och samverkan så finns det en väl utvecklad expertis även utanför de centrala institutionerna. Därför är det viktigt att redan initialt samråda med de regionala museerna såväl som med Kulturrådet.

Stockholm den 5 oktober 2009

Leif Pagrotsky (s)

Lars Wegedal (s)

Anne Ludvigsson (s)

Göran Persson i Simrishamn (s)

Leif Pettersson (s)

Nikos Papadopoulos (s)

Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s)

Anneli Särnblad (s)